

בעזרת השם יתברך

וועד העירוב

132 - 1 עמוד

תשובת הגאון ר'

ישראל יעקב

פישר

שליט"א

בענין היתר

תיקון עירובין

בירושלים ובעירות גדולות,

שיש בהם ששים רבוא,

מספר אבן ישראל

בענין עירוב בצורת הפתח בירושלים

מה ששאל מע"כ אי כיוון שנמצאים בירושלים ששים רבוא אנשים, וא"כ אף דמקילין לאנחו כשיטת רש"י דלא הוה

משוכה כ"ו, לרוב הפוסקים ק"ל כשיטת רש"י, ודמה דברי המשכנות יעקב שכתב להיפוך, ומשנה ברורה בביאור הלכה נס"י שס"ד ד"ה אחר, הביא לדברי המשכנות יעקב, ולא ראה דברי הגי' אפרים, שהוכיח דלא כן הוא, וכן נקטו גדולי הפוסקים כשיטת רש"י והמג"א והט"ו והסמ"ג ושו"ע הרב, דמעיקר הדין נקטינן להקל, מ"מ כיוון הזה שנמצאים בירושלים כ' רבוא, א"כ נר"ן להחמיר דלא יאזי ז'ה"ס, רק דלמחן הראיות להנצל.

הבני להשיבו, הנה המשכנות יעקב והגי' אפרים, הוכיחו מגמרא שבה דף נ"ו: דלאמרו שם הולאה גופא היכא כמינה, אמר ר' יוחנן דלאמר קרא ויטו משה ויעבירו קול במזונה, משה היכן היה ימינו במחנה ליה, ומחנה ליה רה"ר הוה, וקאמר לכו לישראל לא ספיקו ע"כ, ופרש"י מחנה ליה רה"ר הוה, שהיו הכל מצוין אלל משה רבינו עכ"ל, ומבואר דרזן במחנה ליה היה רשה"ר, דשם היו מצוין כל ישראל אלל משה רבינו, אלל במחנה ישראל אף שהיו שם ששים רבוא, מכיון שלא היו במקום אחד, לא הוה רשה"ר.

וכן מבואר בלשון השו"ע א"רם כ"י שמה"ה סעיף ו', א"חזו רשה"ר, רחובות ושוקים הרחבים ע"ז אמה, ואינם מקורין ואין להם סומה וכו', וי"א שכל שאין ששים רבוא עוברים בו בכל יום, אינו רשה"ר עי"ש, ומבואר דבעינן עוברים בו, וכן לשון המאירי בריש עירובין, שיהא דרך לט' רבוא ורגילים לעבור שם עי"ש, והנה אף שדחו ההוכחה מגמרא שבה הגו', אלל זהו דוחק, ופשטות הדברים הוא דמחנה ישראל לא היה רשה"ר.

אולם ברש"ם ותמו"י נב"ב דף ס', כתבו דמחנה ישראל לא היה רשה"ר, וכתב הגמור"י משום שלא היה מפולג, עי"ש, וא"כ לפי"ז כבר אין להוכיח משם, עכ"פ נראה דפליגי בהא מילתא, אי בעינן שיהיו הולכים בדרך זה כ' רבוא, או כגי' לן דבעיר יש כ' רבוא, וכן מוכח לשון רש"י בעירובין דף ו' שכתב ז"ל, ועיר שמצוין בה כ' רבוא, וא"כ עדיין יש ספק בדבר.

רה"ר, אלל בדאינא בחוך העיר ששים רבוא אנשים, או שנאים לפוך העיר ששים רבוא, וכמש"כ הגי' אפרים במלך א"ר"ח

אולם בירושלים אין לנו נרכים לכל זה, דכבר כתב החזו"א בס"י ק"ז פק"ג, ח"ל וי"א לנו מזה דבזה"ו כל השוקים והרחובות שנכרכים היחוד גדולים הם רה"י גמורה מה"ס וכו', והיינו משום דהרחובות עקומים יש לכל אחד, ג' מחילות] וכמשנה ברורה ס"י שמה"ה האריך, שקשה להקל מחמת שאין כ' רבוא בוקעין, כל שהיא דרך לרבים לעוברים ולקוטרים, ולהאמור ההיחוד מחזור ומרווח לרכים שלנו עכ"ל, ושמעתי שאלמד העיר על החזו"א שאין ההיחוד מרווח, לפי הפוסקים דס"ל להלכה דלמחן רבים ומבטלי למחילה, והביאור הנכונה כפי שס"ד כתב שרוב הראשונים מחמירים, היינו דס"ל לחו רבים ומבטלי מחילה, ע"כ.

אכן הדבר פשוט דאין זה טענה כלל, דע"י בריטנ"א עירובין דף כ"ב, שכתב בד"ה כאן הודיעו וכו' ח"ל פי מבואות ירושלים דין רשה"ר יש להם, שהרי אינו להו ששה עשר אמות רוחב, והוא דרך לששים רבוא וכו', מ"מ שמעינן אלינא דר' יוחנן דלמחן דוקא מילות אח' ירושלים מדין רשה"ר, הא לאו הכי יש להם דין רשה"ר, ואע"פ שיש שם צמורה ומערב פתחים גמורים, לא תשיבא סמימא דלמחן רבים ומבטלי מחילה, פי לא שיבטלו מחילות שלימות של צפון ודרום, דהא אמאי, אלל שמפילין מחילות שבצמורה ומערב, כיון שבוקעין נהם מדיר דרך הפתחים, וכאלו אין שם פתח, ולא שום גיטופי והיו פרוצין במלואם, ולא יועילו נורת פתחים ולא גיטופי, דלא כגי' דמורה ומערב שבירושלים כולם היו פרוצים במילואם בפסחיהם עכ"ל, וא"כ ברחובות ירושלים כמה הרי כ' המחילות מהרחוב קיימות כמש"כ הריטב"א, וגם המחילה השלישית אינה מפולגת, ושפיר אינו לן שלש מחילות, חבו כנת החזו"א לדין לן היחוד מחזור ומרווח, דבדאי אין לנו רשה"ר דלוריימא, ושפיר מהני עירובין ושיטופי מבואות בלי שום פקפוק וכמש"כ.

נאם ישראל יעקב פישר